

Tisdagen den 8 april

Tisdagen den
8 april 1980

Kl. 15.00

§ 1 Anmälan om kompletteringsval till valberedningen, krigsdelegationen och utskott

*Anmälan om
kompletteringsval
till valberedning-
en, krigsdelega-
tionen och utskott*

TALMANNEN:

Socialdemokratiska riksdagsgruppen har med anledning av Bengt Gustavssons avgång anmält följande nya representanter i valberedningen, krigsdelegationen och vissa utskott, nämligen som ledamot i valberedningen Essen Lindahl, som suppleant i valberedningen Lennart Andersson, som ledamot i krigsdelegationen Anna-Greta Skantz, som ledamot i försvarsutskottet Holger Bergman samt som suppleant i finansutskottet Holger Bergman.

Vidare har socialdemokratiska riksdagsgruppen som suppleant i näringsutskottet under Ingvar Carlssons ledighet anmält hans ersättare Sylvia Pettersson.

Talmannen förklarade valda till
ledamot i valberedningen
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
Essen Lindahl (s)

suppleant i valberedningen
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
Lennart Andersson (s)

ledamot i krigsdelegationen
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
Anna-Greta Skantz (s)

ledamot i försvarsutskottet
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
Holger Bergman (s)

suppleant i finansutskottet
(för återstoden av riksdagens innevarande valperiod)
Holger Bergman (s)

suppleant i näringsutskottet
Sylvia Pettersson (s)

§ 2 Justerades protokollen för den 24 och 25 mars.

Tisdagen den
8 april 1980

*Om regeringsåtgärder för att
utröna Dagmar Hagelins öde*

§ 3 Om regeringsåtgärder för att utröna Dagmar Hagelins öde

Utrikesministern OLA ULLSTEN erhöll ordet för att besvara *Mats Hellströms* (s) den 19 mars anmälda fråga, 1979/80:382, och anförde:

Herr talman! Mats Hellström har frågat mig vilka ytterligare aktioner den svenska regeringen är beredd vidta för att utröna Dagmar Hagelins öde.

Jag har för några timmar sedan fått besked om att ett argentinskt svar på statsministerns senaste framställning angående Dagmar Hagelin har lämnats till vår ambassad i Buenos Aires. Med djup besvikelse konstaterar jag att den argentinska regeringen fortfarande vägrar att medverka till att detta allvarliga övergrepp klaras upp. Det finns inga säkra uppgifter om att Dagmar Hagelin skulle ha arresterats enligt order av behörig myndighet, påstår den argentinska regeringen i sitt svar.

Sanningen är emellertid att det finns säkra uppgifter om att Dagmar Hagelin greps på morgonen den 27 januari 1977 av en reguljär säkerhetsstyrka och att hon fördes till fängsläget i Marinens mekaniska skola i Buenos Aires. De personer som bär ansvaret för Dagmar Hagelins fängslande och för hennes vidare öde är kända för den argentinska regeringen. Det är fullt möjligt att förklara vad som har skett. Ändå väljer den argentinska regeringen att blunda och förneka varje kännedom om hennes öde. Detta är otillständigt och oacceptabelt.

Regeringen kommer nu omedelbart att studera det argentinska svaret i detalj och därefter fastställa vilka ytterligare åtgärder som skall vidtas.

MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret på min fråga.

Dagmar Hagelin-fallet tog en helt ny vändning när ögonvittnet Norma Burgos kunde berätta att hon sett Dagmar Hagelin svårt skadad men vid liv i Marinens mekaniska skola. Hennes vittnesmål har på en rad detaljpunkter också kunnat bekräftas av hennes far.

Därmed vet vi i dag, vilket också sägs i utrikesministerns svar, att den argentinska staten bär ansvaret både för nedskjutningen av Dagmar Hagelin och för bortförandet och fängslandet av henne. Vi vet sålunda att den argentinska regeringen hela tiden har ljugit och, som utrikesministern också påpekar, att den i dag ljuger i svaret till den svenska regeringen.

Det viktiga med detta är att hela den argumentation som varit vanlig också i Sverige men naturligtvis framför allt i Argentina och andra länder därmed är borta. Man har nämligen hävdad att terrorn i Argentina, bortförandet av Dagmar Hagelin och av andra försvunna människor inte har varit regeringens avsikt eller önskan. Det har enligt denna argumentation varit terrorister från grupper på den yttersta högerkanten, anonyma terroristgrupper som ingen har kunnat behärska eller ta ansvar för, som har stått för terrorn. Genom att skjuta fram dessa anonyma grupper som skydd har den argentinska regeringen kunnat undslippa ett eget ansvar.

Det är nu bara den svenska regeringen som besitter den dokumentation som binder den argentinska statsmakten vid grymheterna och tortyren.

Därför är också fallet Dagmar Hagelin ett pilotfall. Den svenska regeringens opinionsbildning i hennes fall är viktig också för de övriga 15 000 försvunna och deras familjer, där Argentinas regering har argumenterat på samma sätt som när det gäller Dagmar Hagelin.

Ola Ullsten har tidigare sagt att han förväntar sig ett snabbt och klarläggande besked. Nu har han fått ett helt negativt besked, som visar att den tysta diplomatin inte räcker till i fallet Dagmar Hagelin. Regeringen måste nu gå ut till internationella fora, i FN och på andra håll, och bilda opinion.

Jag vill fråga utrikesministern: Vilka internationella initiativ är den svenska regeringen nu beredd att ta för att bilda opinion i Dagmar Hagelin-affären? Den tysta diplomatins tid måste nu vara slut. I svaret till mig finns ingenting som anger hur den svenska regeringen tänker agera för att kraftfullt fördöma Argentinas regering.

Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Jag håller med Mats Hellström om att fallet Dagmar Hagelin tog en ny vändning i och med att de uppgifter kom fram som lämnades till oss av Susana Norma Burgos, en kvinna som hade träffat Dagmar Hagelin i fängelset och som hade ytterst detaljerade uppgifter att lämna om vad som faktiskt hänt. De uppgifterna är, som framgår av mitt svar, bindande för den argentinska regeringen. Den kan inte längre undandra sig ansvaret för vad som hänt med Dagmar Hagelin. Självfallet har den nu också skyldighet att ge besked till den svenska regeringen om vad som faktiskt hänt.

Jag har full förståelse för Mats Hellströms otålighet när det gäller att vilja ha besked om vad regeringen nu skall göra. Jag kan tyvärr inte lämna det beskedet just nu, eftersom vi fick kännedom om detta svar för bara några timmar sedan. Men vi accepterar självfallet inte att vi nu skall anse detta fall som avslutat, utan vi kommer från den svenska regeringens sida att göra allt som står i vår makt, trots den brist på samarbetsvilja som hittills visats från den argentinska regeringen, för att ändå försöka bringa klarhet i fallet. Som ett första led i de ansträngningarna kommer vi, så snart det förberedande arbetet är klart, att publicera det vittnesmål som Susana Norma Burgos har gett oss och som på ett kusligt tydligt sätt visar vad som hänt i fallet.

MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Ola Ullsten säger att det är svårt att så här snabbt ge svar på hur man skall agera. Regeringen har dock haft rätt lång tid på sig. Redan den 15 januari förväntade Ola Ullsten att den argentinska regeringen skulle svara snabbt och ge ett klagande besked, så man måste ha haft tid på sig att bedöma hur man skall agera när det nu visar sig att den tysta diplomatin inte räcker i detta fall.

Den svenska regeringen har valt att inte ta upp Hagelin-fallet inför FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna, för att ge den argentinska regeringen en seriös möjlighet att lämna ett klarläggande besked. Det har efter hand visat sig att den argentinska regeringen endast utnyttjade detta för

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

Om regeringsåtgärder för att utröna Dagmar Hagelins öde

*Om regeringsåtgärder för att
utröna Dagmar
Hagelins öde*

att vinna tid och inte kom med någon som helst klarläggande belysning av fallet.

Jag vill understryka att den svenska regeringen har ett unikt ansvar. Det är den svenska regeringen som har den dokumentation som direkt binder de argentinska statsmakterna till nedskjutning, tortyr och bortförande av en av de 15 000 personerna, nämligen Dagmar Hagelin. Det är kolossalt viktigt att denna dokumentation, som man avser att publicera, verkligen används offensivt och aktivt av den svenska regeringen för att bilda opinion mot förtrycket i Argentina. Det är viktigt för alla de tiotusentals familjer som är oroade och som inte vet vad som har hänt deras anhöriga. Det är också viktigt för kampen för de mänskliga rättigheterna över huvud taget att regeringen utomordentligt kraftfullt arbetar i internationella organ, ställer krav där, fördömer den argentinska regeringen och går ut med dokumentation om vad man vet om den argentinska regeringens ansvar när det gäller de försvunna.

Jag vill slutligen fråga om regeringen dessutom avser att låta det som hänt påverka de bilaterala förbindelserna med Argentina – det har ju exempelvis talats om ny ambassadör i Buenos Aires.

Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Vi måste naturligtvis agera både bilateralt, dvs. direkt visavi den argentinska regeringen, och internationellt i de fora där det finns anledning att göra det. Att vi inte tagit upp detta fall i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna får inte tolkas så att vi har undervärderat betydelsen av det här övergreppet, utan det har att göra med kommissionens sätt att arbeta. I FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna kan man nämligen inte ta upp enskilda fall utan bara frågor av mera generell art. Frågan om brott mot konventionen om de mänskliga rättigheterna i Argentina har tagits upp i kommissionen.

Ett forum på det internationella planet där det här fallet bör tas upp är den interamerikanska kommissionen för de mänskliga rättigheterna inom OAS. Där har fallet Dagmar Hagelin tagits upp, och behandlingen av fallet fortsätter.

Jag tycker att Mats Hellström drar en riktig slutsats när han säger att det ligger ett stort ansvar på oss att agera, eftersom detta har betydelse också för de många andra som försvunnit i Argentina. Om vi vill hävda vår position som värnare av de mänskliga rättigheterna, så får inga intressen stå i vägen för att det skall bringas klarhet i fallet Dagmar Hagelin.

MATS HELISTRÖM (s):

Herr talman! Det finns en rad internationella fora som kan användas när man vill agera kraftfullt och öppet, nu när den tysta diplomatins tid är slut. Bl. a. finns ju under kommissionen för de mänskliga rättigheterna den särskilda kommission som skall arbeta med frågorna kring försvunna människor världen runt, men särskilt naturligtvis med frågor som rör försvinnanden i Latinamerika och Argentina.

Jag framhärdar i att fråga, för jag tycker det är viktigt att få klarhet i hur regeringen avser att agera. Vi har tidigare ställt frågor om Dagmar Hagelin-fallet, och vi har då respekterat att regeringen velat ha tid på sig och att man haft kontakter som inte har kunnat redovisas öppet. Men när nu den tysta diplomatins tid är slut och när tiden är inne för en allmän manifestation av förhoppningsvis alla partier, av regering och av opposition, för att kraftfullt fördöma förtrycket i Argentina bl. a. med hjälp av de uppgifter som regeringen har, så vore det värdefullt att få utrikesministerns besked om när den svenska regeringen avser att gå ut med ett sådant kraftfullt fördömande.

Utrikesministern OLA ULLSTEN:

Herr talman! Mats Hellström nämner den särskilda arbetsgruppen inom FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Avsikten är att fallet skall tas upp där.

Vi kommer naturligtvis att agera på alla de sätt som står oss till buds. Mats Hellström frågar om vi är beredda att starkt fördöma den argentinska regeringens handlande i det här fallet, och jag anser att det svar jag lämnat innebär ett sådant fördömande. Vi skall givetvis inte nöja oss med det, utan när vi nu har en så övertygande och klagörande dokumentation, så skall den presenteras. Den kommer i sig att utgöra underlag för att ge stor kraft åt alla politiska framstötter.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1979/80:119 till lagutskottet

1979/80:122 till justitieutskottet

§ 5 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1979/80:125 till utskott enligt följande:

Bil. 1	Försvarsdepartementet	Försvarsutskottet
Bil. 2	Socialdepartementet	Socialutskottet
Bil. 3	Kommunikationsdepartementet	Trafikutskottet
Bil. 4	Ekonomidepartementet	Finansutskottet
Bil. 5	Budgetdepartementet	Finansutskottet
Bil. 6	Utbildningsdepartementet:	
	punkterna 1-3	Kulturutskottet
	i övrigt	Utbildningsutskottet
Bil. 7	Jordbruksdepartementet:	
	punkt 4	Kulturutskottet
	i övrigt	Jordbruksutskottet

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

Om regeringsåtgärder för att utröna Dagmar Hagelins öde

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

Bil. 8	Handelsdepartementet:	
	punkt 3	Skatteutskottet
	punkt 4	Försvarsutskottet
	i övrigt	Näringsutskottet
Bil. 9	Arbetsmarknadsdepartementet	Arbetsmarknadsutskottet
Bil. 10	Bostadsdepartementet	Civilutskottet
Bil. 11	Industridepartementet:	
	punkt 5	Arbetsmarknadsutskottet
	i övrigt	Näringsutskottet
Bil. 12	Budgetdepartementet (Avskrivning av nya kapitalinvesteringar)	Finansutskottet
Bil. 13	Budgetdepartementet (Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster)	Finansutskottet

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1979/80:126 till trafikutskottet

1979/80:134 och 152 till kulturutskottet

1979/80:153 till justitieutskottet

1979/80:163 till finansutskottet

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Motion

1979/80:1955 till konstitutionsutskottet

§ 8 Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1979/80:41 och 43

Skatteutskottets betänkande 1979/80:27

Lagutskottets betänkande 1979/80:27

Utbildningsutskottets betänkanden 1979/80:20 och 21

Näringsutskottets betänkande 1979/80:35

§ 9 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställningarna 1979/80:170–172

§ 10 Anmälades och bordlades

Propositionerna

1979/80:112 om fortsatt giltighet av lagen (1976:350) om styrelserepresentation för samhället i vissa aktiebolag och stiftelser

1979/80:130 om svenskt medlemskap i Afrikanska utvecklingsbanken m. m.

1979/80:131 om godkännande av stadga för FN:s organisation för industriell utveckling (UNIDO) i samband med dess omvandling till fackorgan

1979/80:135 om organisation av försvarsmaktens högre regionala ledning m. m.
 1979/80:142 om vissa taxifrågor
 1979/80:145 om åtgärder för att främja ungdomars utbildning i gymnasieskolan m. m.
 1979/80:147 om godkännande av Förenta nationernas konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor
 1979/80:148 om behov och utbildning av tandvårdspersonal. m. m.
 1979/80:149 om ändring i byggnadsstadgan (1959:612)
 1979/80:151 om ändring i förordningen (1923:116) angående skatt för hundar

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

*Vid anmälan av
proposition 1979/
80:156 om medels-
tillskott till Data-
saab AB*

§ 11 Vid anmälan av proposition 1979/80:156 om medelstillskott till Datasaab AB

Anmäldes proposition 1979/80:156 om medelstillskott till Datasaab AB.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Riksdagen får i dag proposition nr 156 angående medelstillskott till Datasaab AB. Nu skall alltså propositionen bordläggas, och i morgon kommer den att remitteras till näringsutskottet för behandling.

Jag vill i anslutning till den här bordläggningen markera att jag anser att propositionen är ofullständig. Det är viktigt att riksdagens beslut grundar sig på så fullständiga beslutsunderlag som möjligt. Den svenska riksdagen är sedan gammalt känd för ett noggrant och allsidigt beslutsunderlag och en noggrann och allsidig behandling. De olika utskotten lägger särskilt stor vikt vid att pröva varje statlig utgift. Varje riksdagsman är representant och talesman för skattebetalarna, och dessa förutsätter att staten använder pengarna på ett klokt och sparsamt sätt.

I detta fall gäller det en statlig utgift, ett extra förlustbidrag på 37 milj. kr. till Datasaab, som är ett företag som staten och Saab-Scania AB äger sedan 1978. Enligt det ägaravtal som ingicks skulle Datasaab få 107 milj. kr. i förlustbidrag per år under fyra år. Meningen var självfallet att förlusterna skulle nedbringas till noll år 1982, eller att rörelsen t. o. m. skulle gå med vinst då, och att Datasaab samtidigt skulle bli en garant för att en helsvensk dataindustri bevarades och utvecklades.

Hur har det gått? Jag har vid en interpellationsdebatt med industriministern den 14 januari i år framfört min uppfattning om hur detta företag har förvaltat sitt pund. Vidare har jag i en motion den 26 januari hemställt att Datasaab inte skulle erhålla ytterligare extra förlustbidrag förrän riksdagen fått del av ett definitivt och av styrelsen och revisorerna godkänt bokslut för verksamhetsåret 1979. Jag skall inte nu gå in på alla detaljer utan begränsa mig till att bara säga några ord om hur det har gått.

Datasaab fick alltså ett förlustbidrag på 107 milj. kr. under år 1978. Därav

Tisdagen den
8 april 1980

*Vid anmälan av
proposition 1979/
80:156 om medels-
tillskott till Data-
saab AB*

stod skattebetalarna för 70 milj. kr. Det visade sig emellertid att 1978 blev ett år med större förlust än man hade räknat med. Datsaas behövde ytterligare 114 milj. kr. för att täcka 1978 års förlust. Den ene ägaren, Saab-Scania, skulle betala 57 milj. kr. och den andre lika mycket, vilket den dåvarande folkpartiregeringen föreslog riksdagen i början av april för nu ett år sedan. Så småningom, i början av juni, beslöt också riksdagen att Datsaas skulle få det extra förlustbidraget på 57 milj. kr. för förluståret 1978.

Att många riksdagsmän undrade över det här företaget och dess förlustutveckling framgår inte särskilt bra av riksdagshandlingarna. Men så var fallet. Det kan jag vittna om. Internt diskuterades orsakerna till att ett företag med en omsättning på 695 milj. kr. kunde gå med en så stor förlust som 222 milj. kr. Inget annat industriföretag i Sverige hade en så förhållandevis stor förlust. Normalt borde företaget gå med en vinst om 80–90 milj. kr., eftersom det gäller ett företag inom en så dynamisk och expanderande bransch som denna.

Visst fanns det i de här diskussionerna också förståelse för de gamla surdegarna, för gamla nedplöjda förluster och för att fusionen mellan Datsaas och Stansaas medförde svårigheter. Men det som verkligen gav anledning till undran var det definitiva bokslutet, som visade den verkliga förlusten. I mitten av juni – efter det att riksdagen hade fattat sitt beslut i början av juni förra året – publicerades nämligen det definitiva bokslutet, och då visade det sig att förlusten blev 50 milj. kr. större. Hela förlusten för 1978 blev alltså ca 270 milj. kr. Borde inte detta definitiva bokslut ha funnits med i riksdagens beslutsunderlag förra året? Om jag skulle gå runt och fråga skattebetalare utanför det här huset skulle jag få ett samfällt svar: Självfallet!

”Det hade jag ingen aning om”, är ett talesätt som allt fler människor, både unga och gamla, lägger i munnen på oss politiker i dag. I det här ärendet finns det faktiskt skäl att blanda det skämtsamma talesättet med allvar.

Nu befinner vi oss i en liknande situation. Datsaas har återigen felbedömt förlustutvecklingen. Det ordinarie förlustbidraget för 1979 enligt ägaravtalet, dvs. 107,5 milj. kr., räcker inte. Vi hade hoppats att förlusterna skulle nedbringas. Ett extra förlustbidrag krävs även i år. Saab-Scania skall stå för 37 milj. kr. och staten för 37 milj. kr.

Propositionen ligger nu framför oss, på riksdagens bord, som det heter. Propositionen omfattar åtta sidor. Två sidor åtgår för att redovisa en preliminär resultaträkning för moderbolaget. Eftersom Datsaas också omfattar 13 dotterbolag frågar jag: Varför saknas redovisningen för de 13 dotterbolagen? Varför får vi inte ett bokslut för hela koncernen? Varför upprepas detta sätt att redovisa från förra året? Då steg den beräknade förlusten för 1978 års verksamhet från 222 milj. kr. i april till 270 milj. kr. i juni. Hur skall vi i dag bedöma storleken av den totala förlusten för år 1979? För en tid sedan publicerade Datsaas en rapport, som sade att förlusterna för 1979 skulle bli 208 milj. kr. I dag får vi veta, genom proposition 156, att förlusten för moderbolaget blivit 72,5 milj. kr. Detta är alltså en preliminär beräkning. Vad skall vi tro om det totala och det definitiva bokslutet? Hur

mycket skall vi, mot bakgrund av förra årets erfarenheter, lägga till? Hur kommer det sig f. ö. att Datasaab AB måste ta så lång tid på sig för att presentera ett definitivt bokslut? Verksamhetsåret sammanfaller ju med kalenderåret. Det har gått fyra månader sedan årsskiftet. Andra företag med samma verksamhetsperiod har fått fram sina bokslut.

Herr talman! Jag beklagar att riksdagen fått en proposition med ofullständigt beslutsunderlag. Jag beklagar att jag har behövt ta till orda vid detta bordläggningstillfälle för att framföra denna ovanliga typ av kritik gentemot ett regeringsförslag. Men jag hoppas samtidigt att det skall bli möjligt för näringsutskottet att få det här beslutsunderlaget kompletterat.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag kan hålla med Alf Wennerfors om att det är något ovanligt att, såsom han nu gör, ta upp till behandling en proposition som remitteras till utskott.

Jag kan helt klart slå fast att utskottet på det sätt som är sedvanligt i detta hus kommer att få allt det material det begär vid behandlingen av frågan om medelstillskott till Datasaab.

När Alf Wennerfors karakteriserar propositionen som ofullständig är det ett utslag av att han bortser från de förutsättningar under vilka propositionen läggs på riksdagens bord, nämligen att den är ett fullföljande av det av riksdagen tidigare godkända avtalet beträffande DatasaaBs utveckling och tillskottet av kapital till Datasaab. Det är alltså i och för sig en proposition som förutsattes komma redan när riksdagen tog ställning till det ursprungliga avtalet. Den är därför knapphändig, eftersom principen för det samarbete som har inletts mellan de enskilda intressenterna och staten redan tidigare har fastlagts. Företagets allmänna kommersiella utveckling är bekant. I den mån det inte är fråga om kända fakta, som inte har redovisats i propositionen, finns det anledning att lämna den redovisningen inför utskottet.

Jag vill sålunda med skärpa tillbakavisa påståendet att propositionen är ofullständig. Om så vore fallet, skulle det riksdagsbeslut som ligger till grund för stödet till Datasaab också ha brister. Jag anser att så inte är fallet.

Alf Wennerfors påpekar att företaget har haft stora förluster. Ja, det är inget tvivel om detta. Alf Wennerfors säger också att det är en dynamisk och expansiv bransch och att förlusterna därför inte borde vara så stora. Jag skulle vilja vända på steken och säga att det förhållandet att denna bransch är så expansiv och att utvecklingskostnaderna är så stora gör att den också är särskilt riskfylld. Sveriges riksdag har bestämt sig för att satsa på en svensk dataindustri, och då har man också att göra det bästa möjliga av situationen, dvs. att satsa de summor, de resurser som man har bestämt, på företaget och ge företaget ett helhjärtat stöd när det gäller att uppnå lönsamhet, att hitta de marknadsnischer som bör vara företagets för framtiden. Jag anser att det, trots att förlusterna är betydande, är uppenbart att företaget nu är på god väg att uppnå målet lönsamhet 1982. Jag tror att det bästa man kan göra här är att helhjärtat se till att företaget nu får den arbetsro det behöver för att uppnå den av riksdagen angivna målsättningen.

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

*Vid anmälan av
proposition 1979/
80:156 om medels-
tillskott till Data-
saab AB*

Tisdagen den
8 april 1980

*Vid anmälan av
proposition 1979/
80:156 om medels-
tillskott till Data-
saab AB*

Får jag sedan till sist, med anledning av att Alf Wennerfors gör gällande att redovisningarna för dotterbolagen saknas, säga att det också är en sak som självfallet kommer upp vid utskottsbehandlingen. Det är också så – det vill jag att Alf Wennerfors skall uppmärksamma – att det avtal som staten har tecknat med de enskilda intressenterna, alltså det avtal som har godkänts av riksdagen, utgår ifrån moderbolagets redovisningar.

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag vill gärna först säga att jag sätter stort värde på att industriministern tog till orda för att belysa omständigheterna kring den här propositionen och själva ärendet.

Jag måste dock när det gäller överenskommelsen mellan ägarna och vad som framgår av ägaravtalet jämte den proposition som vi fick hösten 1977 säga att man ju då inte kunde räkna med att förlusterna skulle bli så mycket större än vad den överenskommelsen innebar.

Enligt den skulle Saab-Scania per år betala 37,5 milj. kr. och staten lika mycket, dvs. 37,5 milj. kr. plus ett utvecklingsbidrag på 32,5 milj. kr. eller sammanlagt 107,5 milj. kr. per år under fyra år. Man räknade alltså med förluster på bortåt 450 milj. kr. för en fyraårsperiod. När förlusterna sedan blir avsevärt större är det väl inte underligt om man börjar fundera över vad som sker. Om det bara hade gällt förluster under 1978 hade det väl ändå gått an, men när vi redan nu vet att förlusterna för 1979 blir ganska stora finns det anledning att höja ögonbrynen och framför allt kräva ett så bra beslutsunderlag som möjligt. Jag tycker alltså att propositionen är ofullständig i det här fallet.

Men jag sätter också värde på att industriministern så klart deklarerar att vi kommer att få ett fullständigt beslutsunderlag när näringsutskottet och riksdagen på sedvanligt sätt skall behandla propositionen. Det innebär, förstår jag, att vi då skall få ta del av ett definitivt bokslut för 1979.

Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Alf Wennerfors senaste yttrande avslöjar att han – kanske i iveren att fullfölja vår debatt från tidigare tillfällen – har förbisett ett mycket viktigt faktum i sammanhanget, nämligen att ingen – inte någon i riksdagen, inte ens Alf Wennerfors – när det ursprungliga principbeslutet fattades, hade ambitionen eller möjligheten att över huvud taget på ett realistiskt sätt ange vilka de totala förlusterna skulle vara för en finansiell rekonstruktion till dess att företaget kunde stå på egna ben.

Vad riksdagen då gjorde var att utfästa sig att betala vissa givna kapitaltillskott och samtidigt ge företaget målet att uppnå lönsamhet 1982. De förluster som överstiger dem som riksdagen har utfäst sig att täcka i den ordning som propositionen nu föreslår är självfallet sådana underskott som man i första hand anser att företaget skall balansera, och man utgår ifrån att företaget gör sitt yttersta för att inom den traditionella kommersiella verksamheten på sikt kompensera och ersätta dem. Det vore orimligt om man i en företagsbildning ginge in i ett förfarande som förutsatte på kronan

när vilka förluster som skulle uppkomma i ett uppbyggnadsskede. Det rimliga är ju att se till företagets långsiktiga utveckling och den utvecklingstrend som man kan se i företaget. Den är för Datasabaabs del positiv. Jag är därför fortfarande fylld av förhoppningar om att uppbyggnaden av detta svenska dataföretag skall lyckas. Vi har också kunnat notera betydande exportframgångar på den sista tiden. Sedan Alf Wennerfors och jag senast diskuterade företaget har det bl. a. tagit hem en stor exportorder från Finland.

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

*Vid anmälan av
proposition 1979/
80:156 om medels-
tillskott till Data-
saab AB*

ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag skall bara tillägga följande.

Jag förstår att de personer som var inblandade 1977 och som så småningom fick till stånd en lösning av frågan – en lösning som tog sig uttryck i ett ägaravtal och efter hand i en proposition och en riksdagsbehandling – stod inför stora svårigheter. Det var naturligtvis särskilt besvärligt att säga någonting om framtiden för Datasabaab. Men när man kom överens om att man skulle stå för ett förlustbidrag på sammanlagt 107,5 milj. kr. räknade man väl ändå med att förlusten skulle hamna på ungefär det beloppet. Om den sedan hade blivit mindre, hade det ju bara varit bra. Men när förlusten under 1978 blev mycket över 200 miljoner, nämligen 270 miljoner, och vi i riksdagen vid behandlingen på våren, då det krävdes ett extra förlustbidrag, fick veta att den var 222 milj. kr., är det faktiskt inte så underligt om en enda riksdagsman reagerar på det sätt som jag har gjort. Jag kommer att göra det även framöver om utvecklingen fortsätter att gå åt det här hållet.

Sakfrågan skall jag inte beröra mer i dag. Industriministern har klart sagt att näringsutskottet kommer att få ett fullständigt beslutsunderlag. Då får jag avvakta och se vad det kan innebära när vi så småningom skall fatta beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

§ 12 Anmäldes och bordlades

Propositionerna och skrivelse

1979/80:159 med förslag till lag om ändring i lagen (1974:922) om kreditpolitiska medel. m. m.

1979/80:160 om fortsatt valutareglering. m. m.

1979/80:161 med överlämnande av allmänna pensionsfondens fjärde fondstyrelsens årsredovisning

§ 13 Anmäldes och bordlades

Redogörelse

1979/80:15 Styrelsens för Stiftelsen Riksbankens jubileumsfond berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under år 1979

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

Anmälan av interpellation

§ 14 Anmäldes och bordlades

Motionerna

1979/80:1956 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1979/80:120 om ändring i lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar

1979/80:1957 av *Rolf Rämgård m. fl.*

med anledning av proposition 1979/80:124 om den centrala organisationen för rationalisering och ADB i statsförvaltningen

1979/80:1958 av *Arne Andersson i Ljung m. fl.*

1979/80:1959 av *Einar Larsson m. fl.*

1979/80:1960 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1979/80:155 om lag om förbud under viss tid mot spridning av bekämpningsmedel över skogsmark

§ 15 Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

1979/80:20 med anledning av motion om utnyttjande av finansfullmakten för ett nytt polishus i Mjölby

1979/80:21 med anledning av i propositionen 1979/80:100 framlagda förslag om vissa anslag för budgetåret 1980/81 inom ekonomidepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1979/80:22 med anledning av i propositionen 1979/80:100 framlagda förslag om vissa anslag för budgetåret 1980/81 inom budgetdepartementets verksamhetsområde jämte motion

1979/80:23 med anledning av motioner om riktlinjerna för offentlig upphandling

Socialutskottets betänkande

1979/80:32 med anledning av i propositionen 1979/80:100 gjorda framställningar inom socialdepartementets verksamhetsområde såvitt gäller hälso- och sjukvård m. m. jämte motioner

§ 16 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 2 april

1979/80:173 av *Bonnie Bernström* (fp) till justitieministern om tryckning och försäljning av våldspornografiska skrifter:

Sexualiteten har blivit en förevändning för kallögda exploatörer att förmedla bilder med det djupaste kvinnoförakt, sadism, fascism och en

människosyn som går stick i stäv mot andra strävanden i samhället, och på detta tjäna grova pengar. Vårdspornografin har vid ett flertal tillfällen debatterats i riksdagen. Kraven på ett förbud mot våldspornografi har växt sig allt starkare allteftersom utvecklingen förvärrats. "Vanliga" veckotidningar börjar alltmer cyniskt exploatera sexualiteten för att nå ökade upplagesiffror. Alltför stora förtjänster motverkar viljan till självsanering.

I en debatt i riksdagen den 29 februari i år hävdade justitieministern att redan gällande lagstiftning ger vissa möjligheter att gripa in mot våldspornografin.

Men efterlevnaden av den lagstiftning som finns är dålig. Exempelvis skyltningsförbudet bryts det friskt mot utan att det finns något större intresse för att ingripa mot detta.

En viss självsanering finns dock. Dagens Nyheter tar sedan några år tillbaka inte emot poseringsannonser. Allt fler Konsumföreningar har nu rest krav på att KF skall sluta försälja porrtidningar och s. k. herrtidningar.

I och för sig kan man komma ut på riskabel terräng, om försäljningsställen etablerar sig som sorterare av skilda åsiktsriktningars anspråk att komma till tals i debatten. Men i detta fall befinner man sig uppenbarligen på avstånd från den terrängen. Det måste vid sidan av lagar och restriktioner finnas utrymme för ett företagsetiskt ansvar lika väl som det finns utrymme för ett pressetiskt ansvar. Fungerar det företagsetiska ansvaret kan det många gånger vara ett effektivare medel än lagstiftningsinstrumentet. Det är därför förvånande att representanter för ett tryckeriföretag – det socialdemokratiskt ägda Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB i Borås – hävdar att det inte kan vägra trycka ens de allra hårdaste våldspornografiska tidningar därför att det skulle betyda att man satte sig över tryckfrihetslagarna och började censurera.

Med anledning av detta uttalande finns det skäl att klargöra skillnaden mellan tryckfrihetsbrott och företagsetiskt ansvar vad gäller produktion, tryckning och försäljning av våldspornografi. Mot bakgrund av detta vill jag fråga justitieministern:

Anser justitieministern det vara ett tryckfrihetsbrott att vägra trycka eller sälja våldspornografiska alster?

§ 17 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 28 mars

1979/80:407 av Märta Fredrikson (c) till jordbruksministern om begränsning av industriella utsläpp av freongas:

Ozonskiktet skyddar mot farlig ultraviolett strålning. Utsläpp som förstör ozonet i stratosfären medför risk för ökade skador på de viktiga ämnena som

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
8 april 1980

*Meddelande om
frågor*

bygger upp allt levande. Fallen med hudcancer kan öka snabbt om inte freonutsläppen i världen begränsas hårdare än f. n. sker.

Sverige och USA har som enda länder infört förbud mot freon i sprayburkar. Som skydd för ozonskiktet finns alltså enligt riksdagsbeslut förbud att använda freongas i sprayflaskor. Enligt uppgifter skall nu en industri använda freongas för en tids provtryckning inom industrin och i samband därmed släppa ut freongas i luften i mängd motsvarande 8 000 sprayflaskor per dag. I samband med dessa uppgifter sades att förbud mot utsläpp ej påverkar industrins användning av freongas.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga jordbruksministern:

Avser regeringen vidta åtgärder som begränsar industrins möjligheter att fritt släppa ut freongas i luften?

1979/80:408 av *Jörgen Ullenhag* (fp) till kommunikationsministern om trafiken på järnvägslinjen Uppsala–Stockholm:

De senaste åren har tågtrafiken mellan Uppsala och Stockholm tidvis drabbats av störningar. Under denna vinter har förseningar förekommit, även om det skett i betydligt mindre utsträckning än förra vintern. Fortfarande har dock många passagerare inte fått sittplats vid högtrafik. Vagnsstandarden har delvis försämrats.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till kommunikationsministern:

Vilka kortsiktiga och långsiktiga åtgärder kommer att vidtagas för att förbättra förhållandena för de tusentals tågpendlarna mellan Uppsala och Stockholm?

den 1 april

1979/80:409 av *Göte Jonsson* (m) till jordbruksministern om statsbidrag till avfallsanläggningar:

Enligt budgetpropositionen anför jordbruksministern att en sträng prioritering ur miljöskyddssynpunkt är nödvändig vid prövning av statsbidrag till avfallsanläggningar. Vad gäller hushållsavfall understryks att bidraget i första hand skall befrämja framtagandet av ny teknik. Detta kan innebära att vissa kommuner som räknat med statsbidrag inte kommer att erhålla sådant bidrag.

I vilken omfattning är statsrådet med anledning av detta beredd att medverka till att kommunerna får möjlighet att använda billigare metoder för avfallshanteringen?

Hur kommer regionala anläggningar att prioriteras ur statsbidragssynpunkt?

den 2 april

1979/80:410 av *Margareta Andrén* (fp) till kommunikationsministern om kostnaderna vid en flyttning av inrikesflyget till Arlanda:

Omfattningen av icke räntabla kostnader vid flyttning av inrikesflyget till Arlanda resp. vid fortsatt inrikesflyg på Bromma är en omdiskuterad fråga.

Med anledning härav vill jag fråga kommunikationsministern:

1. Hur stor är skillnaden mellan det ekonomiska nettoutfallet för de båda framtida lokaliseringarna av inrikesflyget i Stockholm, och hur stora är de delposter som främst påverkar detta nettoutfall?

2. Kommer underlaget för regeringens kostnadsberäkningar att offentliggöras före regeringens ställningstagande?

1979/80:411 av *Gullan Lindblad* (m) till försvarsministern om åtgärder för att stoppa narkotikamissbruk bland värnpliktiga:

Enligt uppgifter i pressen har narkotikamissbruk nu även visat sig förekomma bland värnpliktiga vid våra regementen. Detta är en mycket allvarlig fråga, som utöver de rent sociala aspekterna också handlar om säkerhet vid exempelvis fordonskörning och hanterande av vapen.

Kan statsrådet redogöra för omfattningen av narkotikamissbruket vid våra regementen?

Vilka åtgärder har statsrådet vidtagit eller ämnar vidta för att stoppa detta missbruk?

den 8 april

1979/80:412 av *Lilly Hansson* (s) till justitieministern om åtgärder för att förhindra tvångsförflyttning av polismän:

Med anledning av det "polisbråk" som uppstått i Storuman i Västerbotten och den tvångsförflyttning av två polismän från Storuman till Huddinge som beslutats av polismästaren i Storuman och rikspolisstyrelsen anhåller jag att till justitieministern få ställa följande fråga:

Kommer justitieministern att vidta några åtgärder med anledning av det inträffade för att förhindra att polismän tvångsförflyttas på grund av samarbetssvårigheter?

1979/80:413 av *John Andersson* (vpk) till justitieministern om åtgärder för att förhindra vissa tvångskommenderingar av polismän:

I Västerbotten och i synnerhet inom ett av dess polisdistrikt har meningsmotsättningar mellan polismän och polisledning resulterat i vad man kan kalla en offentlig skandal. Inslag i denna är hot om tvångsförflyttningar samt nu senast tvångskommendering av två polismän till Stockholm.

Vanliga regler om medbestämmande förefaller ha satts ur spel. Ett helt län står undrande över vad som händer. Denna "affär" har fått en sådan omfattning att polisen riskerar att förlora anseendet. Om dessa händelser har motsvarighet på andra håll inom polisen är det ännu allvarigare.

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

*Meddelande om
frågor*

Nr 114

Tisdagen den
8 april 1980

*Meddelande om
frågor*

Med hänvisning härtill vill jag fråga justitieministern:

Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta för att förhindra att situationer av detta slag uppstår?

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 15.37.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert